

ONTMOETING
DOOR
BEWEGING

JURRYT VAN DE VOOREN

ONTMOETING DOOR BEWEGING

TACHTIG JAAR SPORT
EN LICHAAMELIJKE OPVOEDING
OP DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

AMSTERDAM UNIVERSITY PRESS

INHOUD

Inleiding 13

1 Studentensport 15

Portret Dennis Hubert 35

2 Amsterdams plan 39

Portret Judith Getkate 68

3 Startschot 73

Portret Frans Boom 87

4 Gevangenen van het tekort 95

Portret Juami van Gils 110

5 Ontmoeting en beweging 129

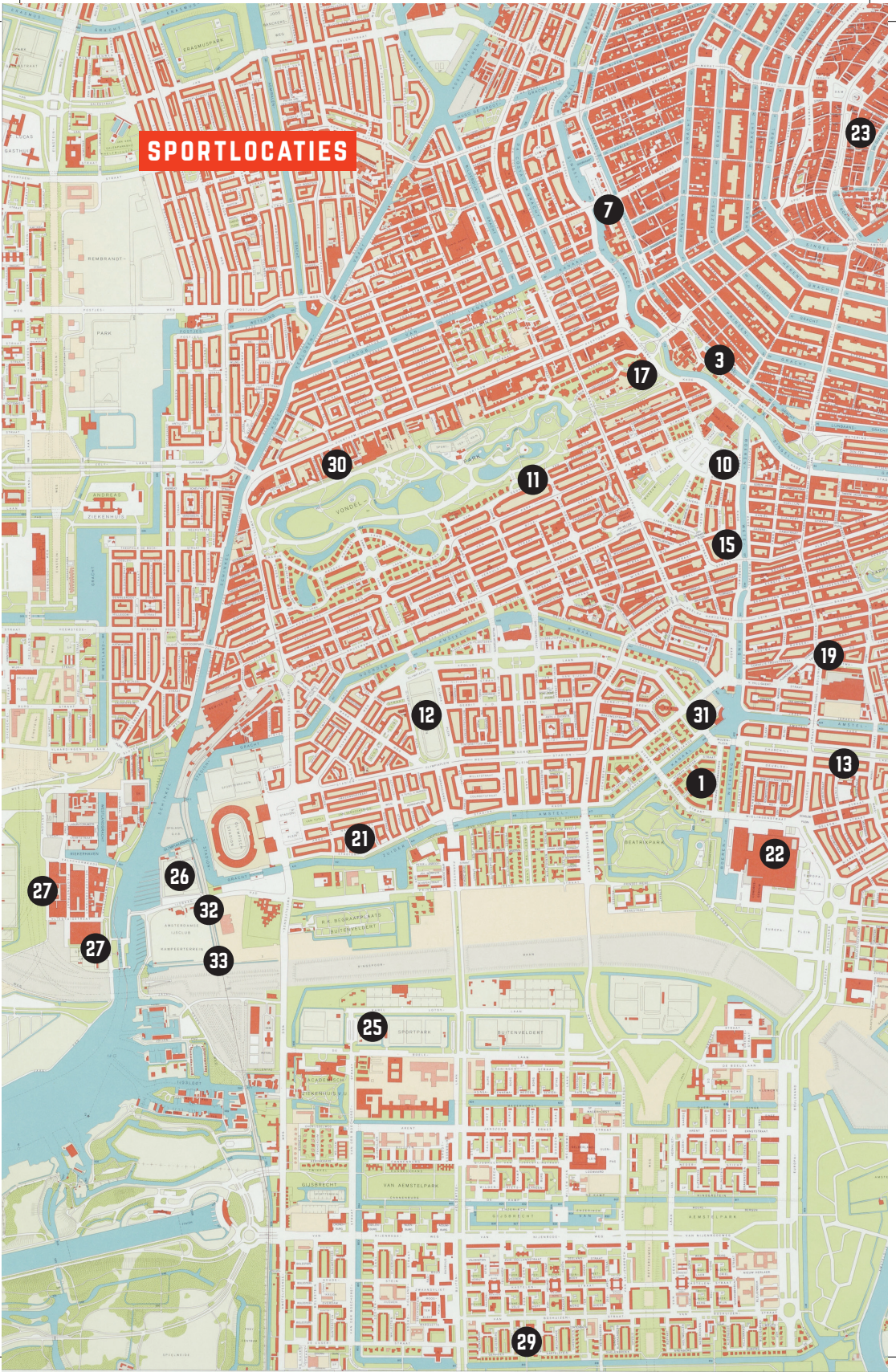
Portret Ihab Laachir 147

6 Universum 167

Verantwoording 201

Literatuur 203

SPORTLOCATIES

23

7

3

17

30

11

10

15

19

12

31

13

21

22

27

26

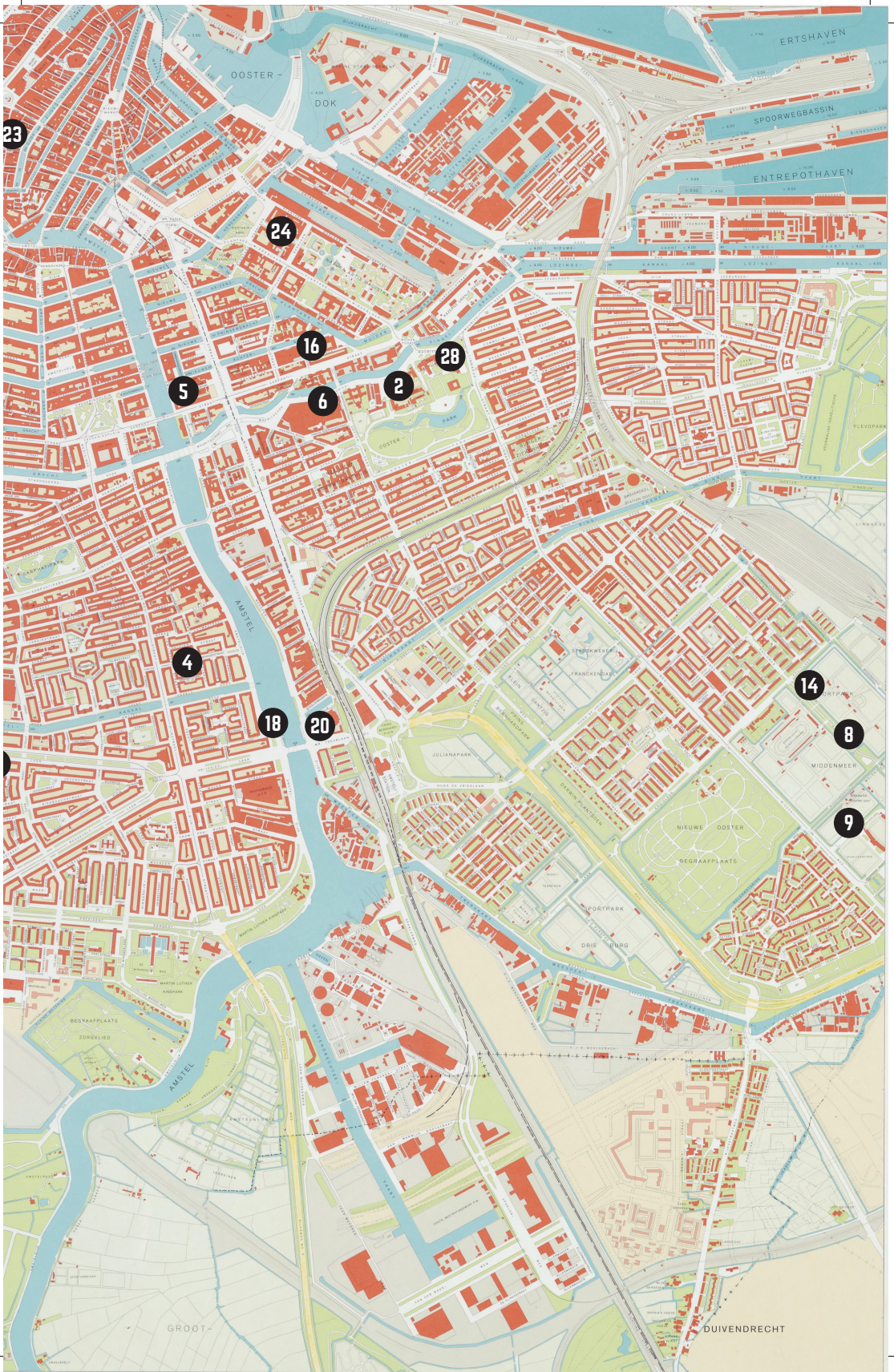
32

27

33

25

29

23

24

16

28

5

6

2

4

14

18

20

8

9

GROOT

DUIVENDRECHT

SPORTLOCATIES OP DE KAART

1	Messchaertstraat 1	Vossius Gymnasium
2	Mauritskade 58-59	3e HBS
3	Weteringschans 29-31	Barlaeus Gymnasium
4	Smaragdplein 3-5	Jan Lievensschool
5	Voormalige Stadstimmertuin 1	Frederikschool
6	Mauritskade 23	Universiteitsgymnastiekzaal
7	Elandsgracht 117	Hoofdbureau van Politie
8	Kruislaan 5	Sportpark Middenmeer
9	Voorlandpad 15	Terrein Voorland
10	Hobbemastraat 26	Zuiderbad
11	van Eeghenstraat 65	Amsterdams Bridge Huis
12	Olympiaplein	Sintelbaan
13	Churchilllaan 149	Gold Star Tennispark
14	Radioweg 164	Jaap Edenbaan
15	Pieter de Hoochstraat	Zijingang van het
Ignatiuscollege
16	Pancrasstraat	Tramremise
17	Stadhouderskade 7	AMVJ

- 18 Amsteldijk 130
- 19 Ferdinand Bolstraat 155
- 20 Treublaan 1-3
- 21 Stadionkade 113
- 22 Europaplein 24
- 23 Sint Pieterspoortsteeg 29
- 24 Henri Polaklaan 14
- 25 Gustav Mahlerlaan
- 26 Riekerpark
- 27 Jaagpad 40
- 28 Mauritskade 58
- 29 Uilenstede 100
- 30 Zocherstraat 23
- 31 Apollolaan 4
- 32 Burgerweeshuispad 54
- 33 IJsbaanpad 43
- Nereus
- Oude RAI
- Kweekschool voor de
detailhandel
- Spartaschool
- RAI
- studentensociëteit Akhnaton
- Amsterdams Schaakhuis
- Van Meegeren Westhof
- Sportpark Riekerhaven
- Tennispark
- v.d. Waalslyceum
- Sporthal VU
- Tweede HBS
- Apollahal
- Sporthal Zuid
- Frans Otten Stadion

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every receipt, invoice, and bill should be properly filed and indexed for easy retrieval. This not only helps in tracking expenses but also ensures compliance with tax regulations. The document provides a detailed guide on how to set up a filing system, including the use of folders, labels, and digital tools. It also highlights the benefits of regular audits and reconciliations to identify any discrepancies or errors in the accounts.

The second part of the document focuses on budgeting and financial planning. It explains how to create a realistic budget based on your income and expenses, and how to stick to it. It offers various tips and tricks to save money and optimize your financial resources. The document also discusses the importance of emergency funds and insurance, and provides information on how to choose the right policies for your needs. Additionally, it touches upon investment options and how to diversify your portfolio to maximize returns over the long term.

The final part of the document covers estate planning and asset protection. It explains the importance of having a will and other legal documents in place to ensure that your assets are distributed according to your wishes. It also discusses the benefits of trusts and other estate planning tools, and provides information on how to choose the right professionals to assist you. The document concludes with a summary of the key points and a call to action to take control of your financial future today.

INLEIDING

STUDENTEN VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM KUNNEN

sporten op zeven hypermoderne locaties, met Universum op het Amsterdam Science Park als hoofdfiliaal. Dat wordt georganiseerd door het Universitair Sport Centrum (USC) dat meer dan 20.000 leden heeft, tegenwoordig ook studenten van de Hogeschool van Amsterdam. Sinds corona krijgen alle eerstejaars van de UvA een aanbod om de eerste maanden zoveel mogelijk sporten gratis te proberen. Op die manier laat de universiteit zien dat zij de gezondheid van studenten belangrijk vindt.

Wat we nu vanzelfsprekend vinden, heeft natuurlijk een geschiedenis. Tijdens de Tweede Wereldoorlog groeide de bezorgdheid over het lot van de studenten die uit beeld waren verdwenen in de periode van deportaties, verzetsactiviteiten, onderduikadressen en de Hongerwinter. Voor de eerste keer ontstond er bij de universiteiten het besef dat zij medeverantwoordelijk waren voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van hun studenten. Begin jaren vijftig sloot de nationale overheid zich hierbij aan en zorgde voor een eerste wettelijk kader voor sport en lichamelijke opvoeding op universiteiten en hogescholen.

De UvA begon zo in de winter van 1946-1947 met de eerste gymnastieklessen, waar enkele tientallen studenten aan meededen, soms onder erbarmelijke omstandigheden. Het was in die begintijd al een heel gedoe om een ruimte te vinden met verwarming en een functionerend toilet. Van een centraal sportcentrum voor alle studenten

was nog helemaal geen sprake, al werd hier vanaf de eerste dag over gesproken. Het is misschien maar goed dat deze pioniers niet wisten dat dit op de UvA pas in 1976 zou worden geregeld met een sportcentrum op de De Boelelaan in Buitenveldert, de voorganger van de huidige locatie.

Als sporthistoricus onderzoek ik in dit boek de oorsprong en ontwikkeling van tachtig jaar lichamelijke opvoeding en sport aan de Universiteit van Amsterdam. Zo begeef ik mij op het terrein van de universiteitsgeschiedenis, waarmee ik in de afgelopen jaren uitgebreid kennis heb gemaakt. Het is die ontmoeting van verschillende sub-disciplines, die op mij de grootste aantrekkingskracht hebben. Het voorkomt de eenzijdige benadering op helden en hoogtepunten, zoals in de sportgeschiedenis gebruikelijk is. Dat levert soms best aardige stukjes op, maar deze verhalen staan verder volkomen geïsoleerd van de maatschappelijke context en hebben daarmee geen enkele historische diepgang.

Onafhankelijk sportonderzoek is juist een ideaal middel om inzicht te krijgen in grotere maatschappelijke ontwikkelingen. De opkomst van de Olympische Spelen weerspiegelt genadeloos alle oorlogen, emancipatiebewegingen en machtsverschillen die de wereld heeft meegemaakt. Een studie naar de vermoorde Joodse voetballers in Nederland, zo weet ik uit eigen ervaring, levert zeer gedetailleerde kennis op over de uitvoering van de Holocaust in ons land. Via zulke historische kruisbestuivingen heb ik in de afgelopen jaren dan ook aanzienlijk meer inzicht gekregen in de maatschappelijke positie van de universiteiten sinds de Tweede Wereldoorlog.

Dit boek is bedoeld als een kennismaking met de universiteits-sport, zowel voor buitenstaanders als betrokkenen. Het bestaat uit twee delen. De grote hoofdstukken zijn gebaseerd op historisch onderzoek, waarvoor archieven zijn geraadpleegd, soms pas voor de eerste keer. Die geven een beeld van de historische ontwikkeling van de afgelopen tachtig jaar. Daarnaast heb ik portretten gemaakt met betrokkenen van nu. Die geven weer een beeld van de actualiteit.

De UvA heette tot 1961 Gemeentelijke Universiteit, de GU. Ik heb ervoor gekozen om het alleen over de UvA te hebben.

1: STUDENTENSPOORT

ER IS EEN BELANGRIJK VERSCHIL TUSSEN UNIVERSITEITSSPORT

en studentensport. De begrippen zeggen het zelf eigenlijk al. Studenten dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de studentensport. De verantwoordelijkheid voor de universiteitssport ligt bij de universiteiten, die hiervoor middelen beschikbaar stellen.

De studentensport is veruit de oudste variant, met wortels in de negentiende eeuw bij studentencorpsen. Het begin van de universiteitssport ligt in de Tweede Wereldoorlog – bijna een eeuw later. De Katholieke Universiteit Nijmegen was in december 1940 de eerste instelling in het Hoger Onderwijs die een eigen sportleider aanstelde. Daarvoor werd Jos Serré aangetrokken, een bekende vijfkampster die afkomstig was uit het leger. In de jaren daarna volgden de andere universiteiten.

Het dagblad *De Nieuwe Nederlander* legde dit verschil op 8 augustus 1945 goed uit: ‘Aan de vereenigingssport vallen de competitiewedstrijden toe. Zij wordt beoefend in het verband der staande studentensportverenigingen. De universiteitssport bedoelt de lichamelijke opvoeding van alle studenten.’

Met dit citaat wordt nog een verschil benoemd, want met universitaire sport werd in de begintijd niet zozeer gesproken over *sport*, maar over *lichamelijke opvoeding*. Het ging niet om het wedstrijdelement, maar om de beweging zelf, die de student moest verheffen tot een compleet mens. Aan de Universiteit van Amster-

dam werd lange tijd bij het minste of geringste competitie-element in de universiteitssport gesproken over bewegingsdwang of – nog erger – prestatiedwang. De UvA was daarin strenger dan de meeste andere instellingen, want in een beleidsnota uit 1982 stonden nog steeds zwaarwichtige teksten over het belang van die lichamelijke opvoeding. ‘Sport in wedstrijdverband lag al wat moeilijker,’ schreef Theo van Uden in 2000, toen directeur van het Universitair Sport Centrum. ‘Het mocht wel, maar er moest worden gewaakt voor overheersing van het competitie-element.’

De studentensport heeft wél altijd belangstelling gehad voor het competitieve element. De roeiverenigingen Njord uit Leiden en Laga uit Delft streden in 1878 voor de eerste keer tegen elkaar in de Varsity. Bijna anderhalve eeuw later is dat evenement nog steeds het jaarlijkse hoogtepunt van het studentenroeien, al is het allang niet meer exclusief voor mannelijke deelnemers en leden van het corps. Zo zien we opnieuw dat de studentensport aanzienlijk verder teruggaat in de tijd dan de universiteitssport.

SPORTCULTUUR

Waar beide varianten dan weer wél met elkaar overeenkomen is dat zij onderdeel uitmaken van de moderne sportcultuur, zoals die zich vanaf de negentiende eeuw in ons land heeft ontwikkeld. Die was grotendeels overgewaaid uit Engeland, in eerste instantie via Noorthey, het protestants-christelijke opleidingsinstituut voor de elite, gevestigd in het Zuid-Hollandse Veur. Onderzoek van Jan Luitzen uit 2020 toonde aan dat daar al in 1854 werd gevoetbald, ruim een kwart eeuw vóór de eerste officiële voetbalclubs. En ook met andere sporten liep deze instelling soms tientallen jaren vooruit op de rest van Nederland, als onderdeel van het onderwijspakket.

Noorthey is daarmee een heel verre voorloper van de huidige studentensport en universiteitssport. Dat is een interessante constatering: de moderne sportbeoefening in ons land was vanaf het begin verbonden met onderwijsinstellingen. Na afloop van hun opleiding verspreidden deze studenten hun liefde voor de sport

door het hele land, wat in die begintijd doorslaggevend was. 'Noorthey-alumni verhuisden na hun kostschooltijd als zestien- en zeventienjarigen bijvoorbeeld naar Amsterdam, Den Haag en Haarlem,' aldus Luitzen. 'In Haarlem hield een oud-Noortheyenaar in het voorjaar van 1880 een spreekbeurt over cricket op het gymnasium in Haarlem, waarna meteen 's avonds onder zijn aanvoering het eerste lokale cricketclubje werd opgericht.' Zo was Noorthey de eerste bron van de moderne sport in ons land.

De studentenwereld was een andere bron voor de jonge sportwereld, want al snel ontstonden de eerste academische sportorganisaties. Dat gebeurde vooral bij het schaatsen, schermen en zeilen, die al eeuwenlang bekend waren in ons land. Er ontstond zo een mix van traditionele spelopvattingen met moderne inzichten, waarover Ad de Vrankrijcker in 1939 schreef in zijn boek *Vier eeuwen Nederlandsch studentenleven*.

De Studenten IJclub Amsterdam bijvoorbeeld is van circa 1864. Vijf jaar later werd er ook zo'n vereniging opgericht in Leiden, waar de eerste Nederlandstalige handleiding voor het schaatsen werd gemaakt. Deze studenten waren natuurlijk niet de eersten op dit gebied, want zelfs buiten Nederland was schaatsen allang bekend in academische kringen, zo schreef Wiebe Blauw op de website *Schaatshistorie.nl*. 'In 1791 ontsnapte Napoleon Bonaparte, die toen student was aan de Ecole Militaire, ternauwernood aan de verdrinkingsdood toen hij schaatste op de grachten van het Fort van Auxerre en door het ijs zakte.' En ook ander winters vermaak was een oud verschijnsel. In 1776 organiseerden studenten in Leiden een tocht met een slee, waarvan De Vrankrijcker een afbeelding afdruckte.

Kaatsen is een ander eeuwenoud verschijnsel. In Franeker, dat tussen 1535 en 1811 een universiteit had, was in 1632 een kaatsbaan waar veel studenten kwamen. Utrecht kreeg in 1637 dan weer een maliebaan, waar spelers met een stok een houten bal sloegen. 'Leiden had evenals Utrecht een paille-maillebaan buiten de poorten,' aldus De Vrankrijcker, 'welke daar door de academie werd onderhouden en waarheen de studenten 's middags trokken, wanneer zij tenminste niet naar een van de vele biervantjes gingen.'